

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Πολιτική (και) επικοινωνία

Ενότητα 6: Η μελέτη των επιδράσεων: Θεωρητικές προσεγγίσεις στη μελέτη της ιδεολογικής και πολιτικής λειτουργίας των ΜΜΕ

Ιωάννης Καραγιάννης
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης

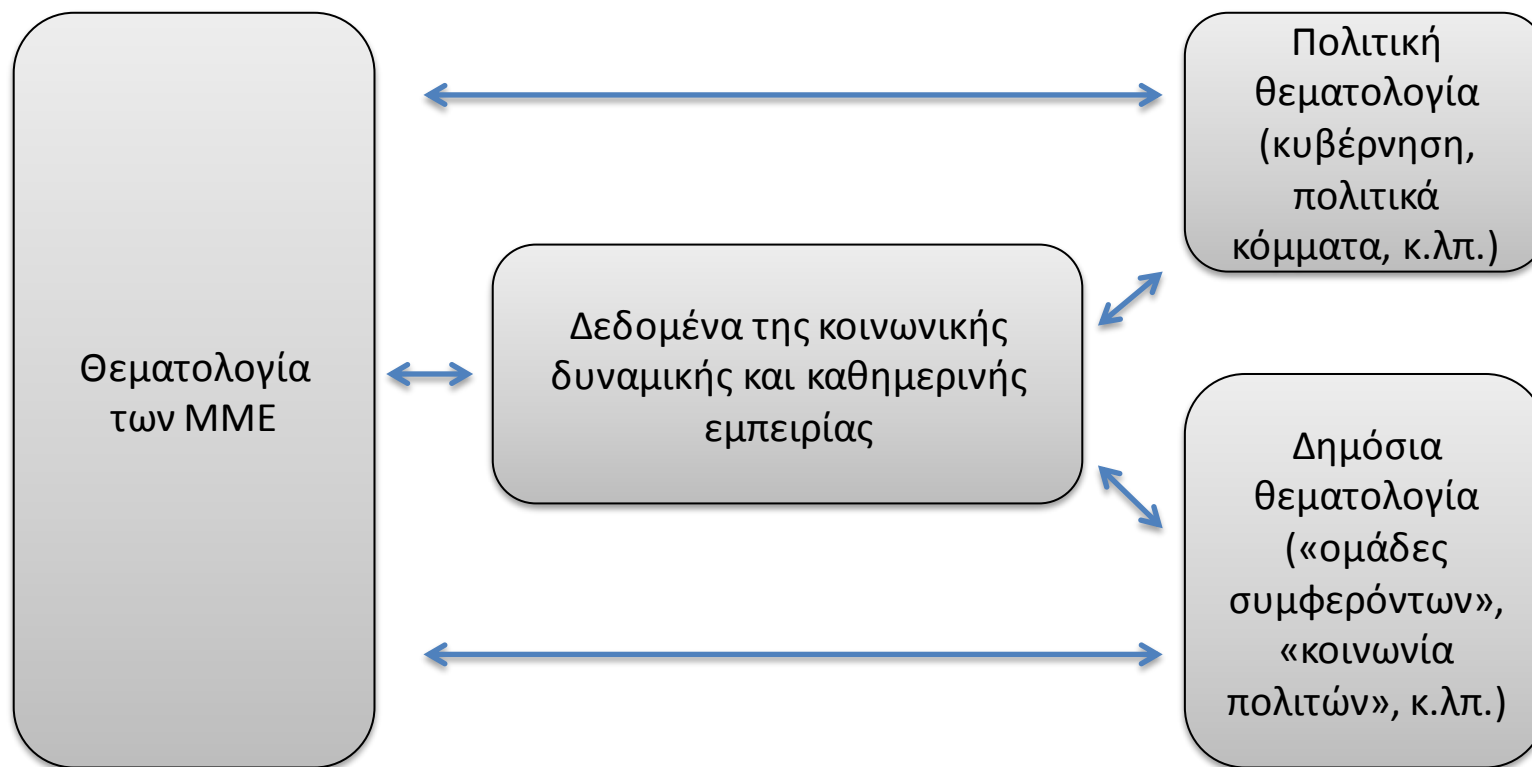
Η θεωρία της «ημερήσιας θεματολογίας» των ΜΜΕ (agenda setting approach)

Γνωσιολογικές και θεωρητικές προϋποθέσεις της θεωρίας της «ημερήσιας θεματολογίας»

- ✧ Αναθεώρηση των αντιλήψεων περί μειωμένης ή ελάχιστης επιρροής των ΜΜΕ που κυριαρχούσαν στη δεκαετία του '70
- ✧ Απομάκρυνση από το κυρίαρχο στις δεκαετίες 50'-60' θεωρητικό και μεθοδολογικό ρεύμα του «συμπεριφορισμού»
- ✧ Διεπιστημονικότητα των προσεγγίσεων και αξιοποίηση γνωστικών πορισμάτων από το χώρο της γνωστικής ψυχολογίας
- ✧ Ανάπτυξη μοντέλων με αντικείμενο την κατεργασία της πληροφορίας τα οποία στηρίζονται στη λειτουργία της μνήμης (memory-based model of information processing)

Η θεωρία της «ημερήσιας θεματολογίας» των ΜΜΕ (agenda setting approach)

Η «ημερήσια θεματολογία» ως έκφραση δυναμικής αλληλεπίδρασης και αλληλόδρασης ανάμεσα α) στη θεματολογία των Μέσων, β) στη δημόσια θεματολογία (public agenda) και γ) στην πολιτική θεματολογία (policy agenda)

Η θεωρία της «ημερήσιας θεματολογίας» των ΜΜΕ (agenda setting approach)

“The Press may not be successful much of the time in telling people what to think, but it is stunningly successful in telling its readers what to think about”.

B.C. Cohen, 1963, *The Press and Foreign Policy*, Princeton University Press

- ❑ Παρατήρηση θετικής συσχέτισης ανάμεσα στη θεματολογία των ΜΜΕ και στη δημόσια θεματολογία (έρευνα στο Chapel Hill στη Βόρεια Καρολίνα κατά την προεκλογική περίοδο το 1968 από τους McCombs & Shaw)
- ❑ Η διαμόρφωση της «ημερήσιας θεματολογίας» δεν συνδέεται με «αντικειμενικά δεδομένα» της πραγματικότητας, αλλά αποτελεί κατασκευή της καθώς ορισμένες διαστάσεις της διακρίνονται ως σημαντικότερες έναντι άλλων
- ❑ Η «ημερήσια θεματολογία» αποτελεί παίγνιο «μηδενικού αθροίσματος»: Ορισμένα θέματα (issues) αποκτούν δυναμική προβολής έναντι άλλων που μένουν στο περιθώριο

Η θεωρία της «ημερήσιας θεματολογίας» των ΜΜΕ (agenda setting approach)

Η προσέγγιση της «ημερήσιας θεματολογίας»: κατευθύνσεις έρευνας και επιμέρους ζητήματα

- Πως διαμορφώνεται η συγκριτική υπεροχή προβολής ενός θέματος (issue) στη θεματολογία των ΜΜΕ και, κατ' επέκταση, στη δημόσια και πολιτική θεματολογία; Ποιες ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις καταγράφονται ανάμεσα σε διαφορετικού πολιτικού και ιδεολογικού προσανατολισμού Μέσα;
- Ποιοι παράγοντες ευνοούν ή αποτρέπουν τη διατήρηση της συγκριτικής υπεροχής δημοσιότητας ενός θέματος (issue);
- Ποιες πιθανές συσχετίσεις καταγράφονται ανάμεσα στο ψυχαγωγικό περιεχόμενο των ΜΜΕ και στον καθορισμό της θεματολογίας;
- Ποιες ομοιότητες και διαφορές καταγράφονται στον καθορισμό της θεματολογίας ανάμεσα σε διαφορετικές χώρες;

Η θεωρία της «ημερήσιας θεματολογίας» των ΜΜΕ (agenda setting approach)

Η προσέγγιση της «ημερήσιας θεματολογίας»: πλεονεκτήματα και αδυναμίες

- Ανάδειξη του σχεσιακού χαρακτήρα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας ως διαδραστική κατασκευή ανάμεσα σε ΜΜΕ, κοινά και πολιτική
- Δυνατότητα συνδυασμού της ανάλυσης των ΜΜΕ, των ερευνών «κοινής γνώμης» και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων
- Αδυναμία επαρκώς τεκμηριωμένης «μέτρησης» των επιδράσεων της «ημερήσιας θεματολογίας»
- Αδυναμία επαρκούς τεκμηρίωσης των σχέσεων αιτιότητας

Η θεωρία της «ιεράρχησης κριτηρίων» (priming theory)

- Η προβολή από τα ΜΜΕ ορισμένων θεμάτων (issues) έναντι άλλων επηρεάζει τα κριτήρια αξιολόγησης των κυβερνήσεων (Iyengar & Kinder, 1987)
- Η διαμόρφωση των κριτηρίων αξιολόγησης προτείνεται ως χρονική επέκταση της «ημερήσιας θεματολογίας», καθώς η τελευταία συντελεί στο να ανακαλούνται στη μνήμη τα πλέον προβεβλημένα θέματα (issues)

Η προσέγγιση της «ερμηνευτικής πλαισίωσης» (framing)

- ✓ Η «ερμηνευτική πλαισίωση» ως τρόπος αφήγησης ενός ζητήματος ή γεγονότος (τονισμός ορισμένων στοιχείων και αποσιώπηση ή υποβάθμιση άλλων) που ευνοεί συγκεκριμένες ερμηνείες του έναντι άλλων
- ✓ Η «ερμηνευτική πλαισίωση» ως αναλυτική κατηγορία μελέτης ποικίλων πεδίων συλλογικής δράσης και πρακτικής (ΜΜΕ, κοινωνικά κινήματα, πολιτικός λόγος, κ.λπ.)
- ✓ Η «ερμηνευτική πλαισίωση» ως αναλυτική κατηγορία με ποικίλες συνδέσεις με συγγενείς έννοιες (πχ ιδεολογία, προπαγάνδα, πειθώ, κ.λπ.)

Η προσέγγιση της «ερμηνευτικής πλαισίωσης» (framing)

Βασική διάκριση των «ερμηνευτικών πλαισιώσεων»:

«Επεισοδιακή ερμηνευτική
πλαισίωση» (episodic frame)

Κερματισμένη πληροφορία, χωρίς
ερμηνευτική συνοχή και κοινωνική
αναφορά

«Θεματική ερμηνευτική πλαισίωση»
(thematic frame)

Αφήγηση με ερμηνευτική συνοχή και
κοινωνική αναφορά

Η προσέγγιση της «ερμηνευτικής πλαισίωσης» (framing)

Παράγοντες διαμόρφωσης των «ερμηνευτικών πλαισιώσεων»:

- ❖ Κοινωνικές συμβάσεις και αξίες
- ❖ Το επιχειρηματικό περιβάλλον (πιέσεις, περιορισμοί, νουθεσίες, κ.λπ.)
- ❖ Πιέσεις από «ομάδες πίεσης», κ.λπ.
- ❖ Δημοσιογραφικές παραδόσεις, ειωθότα και πρακτικές
- ❖ Ιδεολογικοί και πολιτικοί προσανατολισμοί των δημοσιογράφων

Η προσέγγιση της «ερμηνευτικής πλαισίωσης» (framing)

Μεθοδολογικά και αναλυτικά πλεονεκτήματα της προσέγγισης των «ερμηνευτικών πλαισιώσεων»:

- ✓ Ανάλυση των συμβολικών και πολιτισμικών συνιστωσών στην παραγωγή και συνδιαμόρφωση του νοήματος
- ✓ Κατανόηση των σύνθετων σχέσεων εξουσίας που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της επικοινωνιακής πράξης
- ✓ Κριτική ανάλυση των ιδεολογικών συνεπαγωγών και επενεργειών των «ερμηνευτικών πλαισιώσεων»

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγο Έργο 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

- Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:
 - που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
 - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
 - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ιωάννης Καραγιάννης 2015. «Πολιτική (και) επικοινωνία. Η μελέτη των επιδράσεων: Θεωρητικές προσεγγίσεις στη μελέτη της ιδεολογικής και πολιτικής λειτουργίας των ΜΜΕ». Έκδοση: 1.0. Ρέθυμνο 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://opencourses.uoc.gr/courses/course/view.php?id=358>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.